

UNHCR

Агентство ООН у справах біженців

НАВЧАННЯ ТЕМАТИЦІ ПРИТУЛКУ/БІЖЕНЦІВ

ВІК
12–15

**Посібник із
навчання**

Додаткові матеріали можна знайти за посиланням:
unhcr.org/teaching-about-refugees

© 2017 рік. УВКБ ООН

ПЕРШ НІЖ ВИ ПОЧНЕТЕ

Примітка про включення біженців, осіб, які шукають притулок, і мігрантів у процес планування уроків.

Перш ніж порушувати теми, пов'язані з біженцями, притулком, громадянством і мігрантами, будь ласка, приділіть деякий час тому, щоби подумати про учнів у вашому класі. Чи є деякі з них біженцями, особами, які шукають притулку, чи вони не мають громадянства? Якщо це так, подумайте про те, щоби поговорити з ними та їхніми батьками (залежно від їхнього віку).

Якщо це можливо, включайте ідеї та пропозиції батьків і дітей у процесі проведення занять і звертайтеся до них за відповідями на запитання лише в тому разі, якщо вони чітко виявили свою зацікавленість у тому, щоби відповідати на них або говорити про ці проблеми.

Особи без громадянства не мають громадянства будь-якої країни. Безгромадянство може виникати в різних ситуаціях. Наприклад, деякі етнічні чи релігійні групи можуть не визнаватися відповідно до на-

ціонального законодавства громадянами цієї країни, деякі діти народжуються за межами країни громадянства їхніх батьків і не можуть отримати громадянство країни їхніх батьків чи країни, у якій вони народилися. У низці країн світу діють закони, які не дають матерям змогу передавати своє громадянство власним дітям.

Люди без громадянства можуть мати труднощі з доступом до основних прав, як-от освіта, охорона здоров'я, працевлаштування, свобода пересування тощо. Без них вони часто стикаються з перешкодами та розчаруваннями.

Будьте обережні, використовуючи такі слова, як «країна» та «національність», якщо у вас у класі є діти без громадянства. Натомість ви можете використовувати словосполучення «ваш дім» або «ваша культура».

НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Ось деякі дії, які ви можете зробити зі своїми учнями, щоби вони змогли застосувати свої знання про біженців у реальному житті.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1 | Розуміння становища дітей, які шукають притулку у вашій країні.

Деякі центри приймання біженців дають ознайомитися з процедурами надання притулку.

Крок 1. Перевірте в Інтернеті або зв'яжіться з конкретним центром приймання біженців і дізнайтеся, які варіанти у них є для розуміння того, як відбувається процес надання притулку.

Крок 2. Деякі центри можуть надсилати вам запит про відвідування вашого класу або школи, а в деяких країнах може бути передбачена можливість обміну інформацією з дітьми-біженцями, наприклад, відправлення листів або проведення відкритого футбольного матчу чи ігор.

Крок 3. Дізнайтеся, як можна у вашому регіоні докладніше дізнатися про досвід дітей та учнів, які шукають притулку.

Можлива заключна фраза під час обговорення:
«Дякую всім, хто брав участь у цьому проєкті».

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

2

Співпереживання становищу осіб без громадянства.

Заплануйте день для екскурсії, під час якої учні будуть поділені на невеликі групи (від трьох до шести осіб з одним учителем чи співробітником).

Крок 1. Групи опиняються в місті без будь-яких грошей чи проїзних квитків, банківських карток чи посвідчень особи (усе це буде в співробітника).

Крок 2. Учні мають повернутися до школи, не використовуючи жодних посвідчень особи, квитків, банківських карток чи документів взагалі. Вони мають залишатися в групі під наглядом вчителя. Вони мають поговорити з перехожими та пояснити, що їм потрібно повернутися до своєї школи. Попросіть учнів записати різні методи, які вони використовують, щоби взаємодіяти з людьми, знайти інформацію, спробувати з'ясувати, де вони перебувають тощо.

Крок 3. Коли учні повернуться до школи, почніть обговорення різних труднощів, із якими вони стикнулися, і стратегій, які вони використали для їхнього подолання. Учні можуть записати (у групі або індивідуально) свою думку про отриманий досвід і про те, що вони відчували, коли не мали документів, що посвідчують особу, або грошей, необхідних для виконання поставленого завдання.

Крок 4. Ці міркування мають стати основою для більш широкої дискусії про те, що таке бути особою без громадянства та не мати жодних доказів того, хто ви є. Під час обговорення вчитель може пояснити поняття «мігрант» (той, хто не має правового статусу в країні, де він перебуває). Які можуть бути відмінності в досвіді між особою без громадянства та мігрантом, який не має юридичного статусу в цій країні? До кого вони могли б звернутися по допомогу, якщо потрапили в халепу? Чи можуть вони попросити допомоги в поліції? А як же посольство їхньої країни?

Можлива заключна фраза після обговорення та виконання письмових робіт із роздумами має містити посилання на той факт, що деякі люди змушені жити все життя без належності державі, бо вони не мають громадянства. Деякі з них також можуть жити без юридичного статусу в країні, де народилися або живуть більшу частину свого життя. Ви можете насамкінець поставити учням питання про те, що вони можуть зробити, щоби змінити становище особи без громадянства.

3

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Розуміння фінансової сторони пошуку притулку.

Крок 1. Попросіть клас розбитись на групи та визначити, які фінансові кошти можуть отримати прохачі притулку, доки вони чекають на рішення щодо його надання.

Крок 2. Сходіть із класом у місцевий продуктовий магазин, щоби побачити, як вони витратимуть гроші.

Пам'ятайте, що багато біженців використовують свої мобільні телефони, щоби підтримувати зв'язок зі своєю родиною та стежити за подіями. Тож гроші за телефонні дзвінки (або дані) мають бути враховані в бюджеті.

Крок 3. Подумайте, яка додаткова матеріальна чи фінансова підтримка може бути надана родині з дітьми шкільного віку, і дізнайтеся, наскільки вона доступна? Чи є надбавки на зимовий одяг і чи їх вистачає?

Крок 4. Після розгляду цього питання запитайте учнів, як вони почуваються та чи мають вони якісь ідеї щодо проєктів чи заходів, які могли б вплинути на цю ситуацію, завдяки збиранню коштів, пожертвуванню ваучерів на мобільний телефон, зверненням до влади, пропозиціям послуг або допомозі групам.

Можлива заключна фраза під час обговорення: *«Це було продуктивне й корисне заняття для того, щоби зрозуміти, як ми підтримуємо родини які приїжджають як біженці, щоби жити в нашій країні».*

4

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Об'єднання нових учнів і класу.

Проведіть вітальний вечір або організуйте щомісячний сніданок для прибулих до школи з іграми, що надають можливість учасникам взаємодіяти один з одним. Учні можуть приготувати національні страви своєї країни та зробити презентацію про те, як працює школа.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

5

Вчимося працювати разом, щоби створити щось спільне. Розуміння того, що внесок кожного є важливим.

Проведіть спільне творче заняття на тему, присвячену біженцям або безгромадянству, і поділіться цією ідеєю зі спільнотою.

Крок 1. Запросіть батьків і влаштуйте виставу для школи чи інших класів.

Якщо є можливість об'єднатися та працювати з організацією, що працює з біженцями чи особами без громадянства, або навіть із самими біженцями та особами без громадянства, це може бути перевагою.

Крок 2. Біженці можуть бути запрошені на заключний концерт, шоу чи ярмарок. Їхній виступ може бути пізнавальним для учнів.

Приклад 1. Створення та проведення виставки

Приклад 2. Танцювальний концерт чи гра

Приклад 3. Проведення поетичного вечора

Приклад 4. Написання книги оповідань

Можлива заключна фраза під час обговорення: *«Це був чудовий проєкт, і кожен зробив свій внесок. Це цінний спосіб для нас дізнатися, наскільки важливим є внесок кожного».*

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

6

Співпереживання становищу новоприбулих дітей-біженців.

Підготовка інформаційних листів прибулим підліткам-біженцям про те, як проходить шкільне життя в країні. Листи можуть бути надіслані до центрів приймання біженців і передані молодим прохачам притулку.

Можлива заключна фраза під час обговорення: *«Дякую за листи для тих учнів, які нещодавно приїхали до країни. Важливо думати про інших, у міру наших можливостей».*

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

7 | Розуміння реалій життя особи без громадянства чи мігранта, який може не мати юридичного статусу.

Заплануйте день для екскурсії, під час якої учні будуть поділені на невеликі групи від трьох до шести осіб з одним учителем чи співробітником.

Крок 1. Учні будуть поділені на групи, вони будуть телефонувати або шукати інформацію в інтернеті про те, як отримати членство, відкрити рахунок або взяти участь у різних заходах на різних об'єктах.

Крок 2. Ви можете подумати про те, щоби діти звернулися до місцевої бібліотеки, щоби отримати членську картку, щоби зв'язатися з банком, щоби відкрити рахунок, щоби набути членства в місцевому басейні або спортивному центрі, щоби зв'язатися з іншою школою, щоби дізнатися про те, що їм потрібно зробити для того, щоби записатися, як отримати допомогу в поліклініці, як забронювати щось у туристичному центрі, як брати участь у муніципальних виборах тощо. Учні можуть навіть заздалегідь брати участь в активному обговоренні таких об'єктів.

Крок 3. Потім учням потрібно буде перерахувати документи, необхідні для отримання доступу, отримання членства чи участі в різноманітних заходах чи об'єктах.

Крок 4. Вони мають дізнатися, чи зможуть це зробити особи без громадянства або мігранти, які, можливо, не мають юридичного статусу в країні.

Щоби діти краще розуміли ідею, можна поставити їм такі питання:

ПИТАННЯ 1. У кого може бути свідоцтво про народження?

ПИТАННЯ 2. Хто може мати паспорт?

ПИТАННЯ 3. Як будь-який із цих документів може допомогти в отриманні доступу до послуг, про які ми говоримо?

Крок 5. Почніть дискусію та дайте учням поміркувати про те, як вони могли б допомогти дітям без громадянства чи мігрантам без правового статусу отримати доступ до цих установ.

Можлива заключна фраза під час обговорення: *«Відсутність чинних документів і відсутність громадянства — це складна ситуація, яка може вплинути на багато аспектів життя людини».*

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Розуміння того, як ми можемо впливати на суспільство та життя інших людей.

Підберіть для учнів кілька статей та попросіть їх дізнатися більше про:

- місцеві ЗМІ,
- місцеві громадські групи,
- центри приймання біженців та
- організації, які допомагають біженцям й особам без громадянства.

Чи існують якісь сфери, у яких біженцям чи особам без громадянства можна було б надати велику допомогу в законодавстві чи на практиці?

Якщо учні зацікавилися та захопилися якоюсь проблемою, подивіться, чи можуть вони написати листи місцевому чи національному політику, щоби попросити його вжити заходів щодо будь-якої діяльності, яку вони вважають за потрібну.

Можлива заключна фраза під час обговорення має наштовхнути учнів на думки про інші способи, якими вони могли б вплинути на своє суспільство. Вона також має включати визнання того, як це — жити в суспільстві, де людина може бути не в змозі вчиняти такі дії, або як це — не бути визнаним членом цього товариства й взагалі не мати права вести таку діяльність (як це часто буває з особами без громадянства).

9

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Розуміння становища біженців у вашій країні.

По-перше, потрібно визначити наявність у класі батьків дітей-біженців.

Сценарій 1. Якщо так, запитайте їх, чи готові вони поділитися своїм досвідом перебування в країні в статусі біженців або розповісти про своє життя на батьківщині.

Сценарій 2. Якщо ні, зверніться до місцевої громадської організації, яка допомагає біженцям, і запитайте, чи є у них біженець чи співробітник, який міг би відвідати клас.

Заохочуйте дітей ставити якомога більше запитань.

Попросіть учнів запитати, як вони могли б допомогти, а потім, як клас, розробити проєкт, який включає безпосереднє спілкування з біженцями або громадською організацією, що надає їм сприяння

Можлива заключна фраза під час обговорення має на штовхнути учнів на думки про інші способи, якими вони могли б вплинути на своє суспільство. Вона також має включати визнання того, як це — жити в суспільстві, де людина може бути не в змозі вчиняти такі дії, або як це — не бути визнаним членом цього товариства й взагалі не мати права вести таку діяльність (як це часто буває з особами без громадянства).

Додаткові матеріали можна знайти за посиланням:
unhcr.org/teaching-about-refugees

Ці навчальні матеріали були розроблені Міалі Дерміш за участі Кайли Вебб, Летіції Леместр, Інге Стуркенбум і Лорен Малескі.